

107/66 Tahrim Suresi

1. Hz. Peygamber eşlerinin kıskançlıkları nedeniyle kendisi için yaptıkları plandan habersiz olduğu için sevmediklerini söyledikleri bir içeceği içmeme kararı almıştı. Ayette kastedilen tahrim, Hz. Peygamber'in bu kişisel tercihiyle ilgilidir ve helâl bir şeyi işlemekten kaçınması anlamındadır. Dinî anlamda helâli haram kılacak bir kural koyma anlamında değildir (Müslim, Talak 2/19; Ebu Hayyan, *el-Bahr*). Fakat bazı âlimler, olayı Hz. Peygamber'in eşlerine yaklaşmamak üzere yemin etmesi ve onları dini anlamda kendine haram kılması şeklinde değerlendirmişlerdir. Delil getirilen rivayetler de bu algının ürettiği bilgilerdir (Maverdî, *en-Nüket*; Tirmizî, Talak 21; Hamdi Yazır, *Hak Dini*; Mevdudî, *Tefhim*). Çünkü ayetler eşlerin kendisini haram etmekten değil, eşlerin memnuniyeti için başka bir helâli kendine yasak etmekten söz etmektedir. Üstelik ayetler kadınların yaptıkları planları deşifre ederek konuya açıklık getirmektedir.

2. Âlimler yeminle söz verme arasında fark olup olmadığı konusunda tartışsalar da insanın sözünden dönmesiyle yemininden dönmesi arasında fazla bir fark yoktur. Ayrıca bu tartışma da Hz. Peygamber'in "îlâ" yemini yapmadığını göstermektedir. İkinci ayetin de işaret ettiği gibi eşlerine yaklaşmamak için yemin etmediğini gösterir. Çünkü daha önce Kur'an, insanların meşru olan şeyleri yapmamak için yaptıkları yeminlerinden vazgeçip keffaret ödemeleri gerektiğini ve dolayısıyla îlânın hükümlerini açıklamıştır (2/Bakara 224-226; 58/Mücadele 2; 5/Maide 89).

3. "Mevlâ" kelimesinin anlamı için bkz. 2/Bakara 286.

4. Ayetin atıf yaptığı Hz. Peygamber'e haber verme, Kur'an vahyinde yer almamaktadır (Bkz. 8/Enfal 7, 9). Hz. Peygamber, Kur'an vahyi dışında, melek veya ilham yoluyla bilgilendirilmiş olabilir. İbn Abbas'ın "Kur'an'dan başka vahiy yoktur." Sözü kavramsal anlamda olabilir. Cennetin, cehennem ve hicret edeceği yerin rüyada gösterilmesi gibi rüyada da söylenmiş olabilir. (Erul, *Sahabenin Sünnet Anlayışı*, s. 197-200, 208).

5. Bu iki eşten birinin Hz. Aişe, diğerinin de Hz. Hafsa olduğu nakledilmektedir. Hz. Peygamber'i (s) kıskandıkları ve kendi yanlarında daha fazla kalmasını sağlamak için diğer eşlerine karşı birbirleriyle yardımlaşmaları ve birtakım planlar yaptıkları rivayet edilmektedir. Allah, onların bu gizli planlarını deşifre etmiş ve tevbe etmeleri konusunda uyarmıştır (Buharî, Tefsir 66/322-326; Zemahşerî, *Keşşaf*).

6. "Mevlâ" kelimesinin anlamı için bkz. 2/Bakara 286. Ayetten anlaşıldığı kadarıyla iki hanım arasında sıkı bir kulis faaliyeti yürütülmektedir. Bu kulis faaliyeti diğer kadınları etkilediği gibi, Hz. Peygamber'e karşı da bir plan yürütülmektedir. Ve helâl olan bir şeyi yememe kararı da bu planın bir sonucu olarak işlenmiş olmaktadır. Allah, ilk iki ayette Peygamberi'ni uyarırken, bu ayetlerde Peygamber'i hataya sürükleyen komplo sahiplerini ağır bir şekilde tenkit ve tehdit etmektedir. Bu kınama surenin sonuna dek sürmektedir.

7. Sözlüklerde "sâihât" kelimesinin anlamı seyahat etmek, sürekli akmak ve hareket etmek anlamlarına gelir. Tefsirciler oruç tutan, seyahat edenler gibi anlamlarla çeviriyorsa da bu ayette, "İbadette devamlı olmak Allah yolundan ayrılmamak" gibi anlamlarda kullanıldığı düşünülmektedir (Ragıp, *Müfredat*; Zebidî, *Tâc*). Rasulullah'ın

eşleri turist gibi sürekli gezmedikleri için kastedilen şey Allah yolunda daim olmaktır. Bu kelimededen önce geçen “âbidât” (ibadet eden) kelimesi orucu da kapsamaktadır (Sarmış, “Bazı Ayetlerin Çevirisi ve Yorumlanması Üzerine”, *Eskiyeni*, sayı26, Bahar 2013, s. 201-239, sayı 28 Bahar 2014, s. 177-222).

8. İnsanın kendisini amelleri, ehlini de nasihatleri korur. Nasihat de Allah’a itaati emretmek ve isyandan sakındırmak, görevlerini öğretmek ve dünyası konusunda eğitmek, hayrı öğretip emretmek, şerri açıklamak ve ondan sakındırmaktır (Maverdî, *en-Nüket*).

9. Meleklerin müşrikleri kayırmaları veya onlara şefaathetmeleri şöyle dursun, kendilerine emredileni yani kâfirlere azap etme görevlerini yerine getirirler!

10. Samimiyet şeklinde tercüme ettiğimiz “nasaha” fiilinin anlamı için bkz. 39/7/A’raf 62. Hz. Ömer’e göre nasuh olan tevbe, günaha bir daha dönmek üzere yapılan samimi ve uslandırıcı tevbedir (Maverdî, *en-Nüket*). “Din nasihattir.” hadisinde de nasihat kelimesinin anlamı öğüt verme değil, samimiyettir (Sarmış, “Bazı Ayetlerin Çevirisi ve Yorumlanması Üzerine”, *Eskiyeni*, sayı26, Bahar 2013, s. 201-239, sayı 28, Bahar 2014, s. 177-222).

11. Müminlerin önlerini aydınlatan Kur’an ve iman nuruna vurgu yapıldığını ve kıyamet günü yollarını aydınlatacağını düşünerek böyle yorumladık (bkz. 24/Nur 35). Dillerindeki duayı hatırlatan ifadenin de müminlerin dünyada yaptıkları duaya bir gönderme olduğunu düşünüyoruz (57/Hadid 12, 13).

12. Kâfirlerle münafıkların birlikte zikredilmesi ve her ikisine karşı da sert davranılması emredilmektedir (Hamdi Yazır, *Hak Dini*). Oysa ifk hadisesinde ve Medine’den çıkarma tehditlerinin gerçekleştiği dönemde bir münafığın öldürülmesinin bile olay olması ihtimali nedeniyle sabır gösteriliyordu. Şimdi durum değişmeye başlamış ve onlara karşı da cihad ve sert politika emredilmektedir. Çünkü Medine’de yaydıkları şayialar hem kafa karıştırmakta hem nefret uyandırmakta ve Müslümanların dinamizmi harekete geçmektedir. Cihad kelimesinin anlamı konusunda bkz. 25/Furkan 52; 29/Ankebut 69; 2/Bakara 218.

13. Son üç ayette Allah, suçun kişiselliğini ve dolayısıyla peygamber eşi de olsa kayırmanın mümkün olmadığını açıkça dile getirerek konuyu başa döndürmektedir. 10. ayette anlatılan iki inkârcı kadınla karşılaştırmalı verilen bu örneklemenin daha net anlaşılması için 11 ve 12. ayetlerin başındaki iki ayrı cümle tek bir cümle yapılmıştır. Allah, kadınların da erkekler gibi sorumlu birer şahsiyet olduğunu ortaya koyan bu ayetlerde Hz. Peygamber’in bencilce tutum alan eşlerine örnek vermektedir. Müslüman kadınlar için zor şartlar altında imanını korumanın ve cenneti kazanmanın örneği olarak Asiye ve Meryem, peygamber evinde bulunup da kendini imandan ve cennetten mahrum bırakmanın örneği olarak da Nuh ve Lut peygamberlerin eşleri verilmektedir (Hamdi Yazır; *Hak Dini*; Mevdudî, *Tefhim*).